

לחישות

כבר ממבט ראשון על עבודותיה של אבקיילש בלאי הן כבשו את לבי בעוצמת הביטוי ובתהודה הרגשית שלהן, בפוטנציאל שנבע מהן ובמידת המסירות לאמנות; ציורי שמן בצבעי אדמה כהים, כצעקה מתפרצת.

בלאי נולדה בגונדר שבאתיופיה, בגיל שמונה עלתה לארץ עם שמונת אחיה. המעבר לישראל היה חד ומטלטל והותיר חותם עמוק בנפשה. מילדותה המוקדמת הייתה האמנות עבודה דרך ביטוי משמעותית. היא מספרת שכבר בסמוך לעלייתה החלה להתבטא בציור ועבדה בחומרים, כגון חרוזים ופייטים, ובגיל 17 החלה לצייר באופן מסודר במסגרת שיעורי ציור בקיבוץ מעברות. בשנות התיכון למדה במגמת תיאטרון, התאהבה בתחום המשחק, ואף שיחקה בתפקידים רבים במחזות שהעלתה כיתתה. עם סיום לימודיה בחרה בלאי להמשיך בלימודי משחק, למדה במשך שנתיים בסטודיו למשחק ניסן נתיב, ובמהלך תקופה זו שיחקה בהצלחה בתפקידים ראשיים, ביניהם בתפקיד יוליה במחזה העלמה יוליה של אוגוסט סטרינדברג ובתפקיד העבד באותלו של שייקספיר. לאחר שנתיים, שבהן המשיכה גם לצייר, החליטה לשנות כיוון והתקבלה ללימודי אמנות פלסטית באקדמיה לאמנות ולעיצוב בצלאל בירושלים, אך לאחר התלבטויות רבות בחרה ללמוד ולהתקדם באופן עצמאי.

במשך שנתיים למדה והתעמקה בציור מהתבוננות והתוודעה לטכניקת האקוורל, שפתחה בפניה אופקים חדשים ועומקים יוצאי דופן. בלאי הפכה מדיום זה לכלי, שבאמצעותו היא צוללת אל נבכי הנפש ודולה מתוכה את נושאי הציור שלה. הציור בצבעי המים משמש אותה כמעין יומן. היא עובדת באינטנסיביות מתוך צורך עז לצייר, או כפי שהיא מנסחת זאת: "הציור בשבילי הוא כמו רעב שאני צריכה להשביע ... כמו חמצן – חובה; משהו מספק, מרגיע".

עבודותיה של בלאי מצטיינות באקספרסיביות. הן בעלות אפקט סוגסטיבי ומעוררות בצופה תחושת חלום. נדמה שהציור נוצר במהלך טקס שמאני, ופעולת הציור היא מעין טקס, המסמל מקום של

טיהור ושל קדושה. במובן זה ניתן להבחין בזיקתה לאמנית, אנה מנדייטה (Ana Mendieta), אחת ממקורות ההשראה שלה.

כמעשה טקסי, הציור של בלאי מתחיל משרבוט אינטואיטיבי של קווים. בהדרגה עולות ומתגלות דמויות ומתחילות להיווצר מערכות יחסים ביניהן, חלקן אלימות, חלקן מפויסות ואחרות מפצירות. בלאי עוסקת בדמויות מנודות, הנלחמות על חייהן ומבקשות גאולה. נושאי הציורים נוגעים לסביבתה הקרובה ולמערכות היחסים בתוך המשפחה הגרעינית, החברתית והתרבותית. ניתן לזהות בעבודות עומק תרבותי בלתי מודע. הדמויות המצוירות כמו לוחשות לנו את סיפוריהן, והסיפורים נעים בזמן, מחברים אירועים מזמן עבר עם חזיונות ועם תשוקות לעתיד. את הדימויים ואת הסיפורים אמנם היא שואבת מחייה, אך העולם הנוצר בציורים משווה לאירועים נופך מיתי אוניברסלי, איכות שניתן לזהותה גם בצבעוניות ובעיצוב הדמויות.

אף שמרבית שנות חייה ולימודיה עברו עליה בישראל, ולמרות שיצירתה שואבת את השראתה מאמנים דוגמת וסילי קנדינסקי וחואן מירו וניתן לקשרה גם לעבודותיו המוקדמות של האמן הספרדי, מיקל ברסלו (Miquel Barceló), הרי בלאי משכילה לחבר את כל אלה למקורות התרבותיים מארץ מוצאה. השפעות אלה באות לידי ביטוי, למשל, בדמויות ההירוגליפיות ובאווירה הצבעונית.

ניכר שבלאי שואבת השראה מעולם דימויים נסתר ומזיכרון קדום, שהיא נושאת עמה. היא קושרת בין מסורת תרבותית עתיקה לבין זיכרונות ילדות, הנשזרים יחדיו במהלך חייה. הציורים מזכירים באופן מוזר מנדלות. אף שאינם מייצרים קומפוזיציות הרמוניות מעגליות, בכלם ניתן לזהות מרכז מובהק. תהליך עבודתה של בלאי מותיר עקבות המעידים, כי כמעט תמיד מתחילות הקומפוזיציות מלב הציור, ורק כשנוצר העוגן, הן יכולות להתפתח, בדומה לתהליך החיפוש שלה כאמנית אחר מקור יצירתי, ההופך לעוגן, וממנו היא יכולה להמשיך לפרוש כנפיים.

מאיה כהן לוי

אוקטובר 2019